

अलैंची किसानको विनता

पहाड़को 'कालोसुन'को उपनाम पाएको अलैंची नेपालको प्रमुख कृषि बाली हो। माग अन्यथिक रहेको र मूल्य पनि उच्च हुने कारणले पहाड़का किसान अलैंचीको व्यावसायिक उत्पादनमा लागेका पनि छन्। तर, त्यही अलैंचीमा हुने मूल्यको गिरावट, रोग र खडेरीका कारण किसान विनित छन्। हुँदा-हुँदा अलैंची फल नै छाडेपछि अरु खेती मासेर अलैंचीमा लागेका किसान व्यावसायिक विकल्प खोज थालेका छन्। खासगरी पूर्वी हिमाली तथा पहाड़ी जिल्ला तापेजुङ, पाँचथर, इलाममा हुने अलैंचीले विगत चार वर्षदेखि मूल्य पाएको छैन। किसानको हातबाट बाहिर जानसाथ मूल्य बढ्ने अवस्थाले किसानको उत्साह मर्ने गरेको छ।

नेपालको पैतालीस जिल्लामा अठाह हजार चार सय हेटर जमिनमा गरिने अलैंची खेतीमा एक लाख पर्यायी हजार किसान आबद्ध छन्। यहाँको उत्पादन गुणस्तरीय हुने कारणले विश्व बजारमा नेपाली उत्पादनको माग उच्च रहेको छ। त्यस्तो उत्पादनको संरक्षण गर्न सिंचाइ, उपचार, बजार र मूल्य निर्धारण गर्दै किसानलाई प्राविधिक सहयोग दिनु राज्य सरकारको दायित्व हुनुपर्छ। त्यसो नभए कृषि पेशामा बर्सेनि भइरहेको पलायन रोक्न सकिंदैन। पछिल्लो समय जलवायु परिवर्तनका कारण हिमाली क्षेत्रमा हितपात कम हुन थालेको छ भने पहाडी क्षेत्रमा समेत वर्षा हुन छाडेको छ। नेपालको कृषि व्यवस्था लगभग पूर्णतः आकाशे वर्षामा निर्भर छ।

मौसममा आएको फेरबदलका कारण नियमित वर्षा कम हुँदा जमिनको तापक्रम बढ्दैछ। यसले सिंचाइको विकल्प नभएका किसान वर्षभारि परिस्ना बगाएर पनि 'हात लाघो शून्य'को अवस्थामा छन्। अलैंची विज्ञका अनुसार तापक्रम बढेर जमिन तातिंदा बिरुदा र उत्पादन नहुने समस्या बढ्दै गएको छ। तापेजुङका अलैंची किसान यही पीडाका बीच अलैंचीलाई स्प्रिडकलको सहायताले सिंचाइ गर्न व्यस्त छन्। हरियो हुनुपर्न अलैंचीको बोट सुखा कै कारण मर्न थालेपछि किसानले नयाँ उपाय खोज्दा पनि सरकारका तरफबाट यथोचित सहयोग हुन सकेको छैन। हास्त्रो देशको अर्थत्वमा सुधार ल्याउने नै हो भने कृषि उत्पादनमा वृद्धि गर्नुको विकल्प छैन। सक्षम तथा युवा जनशक्तिको पलायन तीव्र भइरहेका बेला भएका उत्पादकहरूलाई संरक्षण गर्दै समृद्ध राष्ट्र निर्माणमा सरकारको गम्भीर अग्रसरता देखिनु पर्दछ। होइन भने कृषि वस्तु माथिको परनिर्भरता समेत बढेर जानेछ।

प्रेमनारायण भुशाल

केही दिन पहिले काठमाडौंको एक विद्यालयको वार्षिकोत्सवमा पूर्व विद्यार्थीले भेप बेचोके समाचार सार्वजनिक भयो। सो स्कूलबाट पढाए पूरा गरेको दाइ-दिवाहरूले बिक्री गरेको भेपलाई विद्यार्थीहरूले समान्य रूपमा लिए। उनीहरूलाई यो विदेशबाट आयत गरिएको पाइन्छ। खाली रामादो हुँच भने भेप बेचाएको थिए। पछि अधिभावकले चाल पाएर्छ मात्र यो विषय सबैको समोकाको विषय बन पुग्यो। विद्यालयले समेत अधिभावक र सञ्चार माध्यमबाट चासो र संस्कार राख्नुअघि भेप विक्रीवितरणमा कुनै गम्भीरता देखाएको पाइन।

सामाजिक सञ्जालमा चुरोटको लत छुउन्नाने अचुक औषधी भेप अर्थात इलेक्ट्रिक सिरेट भनेर प्रचार-प्रसार गरेको पाइन्छ। उनीहरूले भेपलाई युन पाइन साइड इफेक्ट नभएको, वैज्ञानिक विदेशबाट परिवार गरिएको आवाद भनेर प्रचार गरेको छ। त्यसो त विद्यालय तका विद्यार्थी विहान-बेलुका स्कूल बस परिनी क्रममा भेप तान तल्लीन भएका दृश्यरूप काठमाडौंका गल्लीमा देखिन थालेको छन्। यी घटनाले हामो समाज किशोरीक्षणीय माथि लगानी गर्न चाह्छ। तर, उनीहरूका दैनिक कियाकलापलाई व्यवस्थित गर्न समाजिक मूल्य र मायाता सिकाउने काममा पाल्चि पेको छ भने कुरालाई पुर्षिएको। आफ्नो बच्चालाई भेप प्रयोग गरेको चाल पाउंदा पनि रसायनात्मक वालु खुनै पुर्यिन।

मित्रान्न भएको हुँच। यसी मात्र होइन, फोक्सोमा लाग्ने गम्भीरखालाको रोगका कारक एकोलिन डाइएप्रेटिल र डाइथेलिन न्युकोजे जस्ता घातक रसायन भेपमा राखिएको हुँच। चुरोटको लत छुउन्नानका लागि समेत प्रयोग गर्न सिकिने भनेर प्रचार गरिएको भेपमा शरीरका लागि अति घातक मानिएका चुरोटमा नपाइन पर्दार्थ भनि रहेको हुँच।

यसमा बढी खन्त भएका धातु जस्तै निकेल, टिन, सिसा र क्यान्डिमयम जस्ता धातुका कणसमेत राखिएको हुँच। यी सबै परार्थ समावेश भएको हुँच।

भेटाघार र वनभोज जस्ता कार्यक्रममा भेप अनिवार्य वस्तु बन थालेको छ। चुरोट वा नसालु परार्थ सेवन गर्नु भयो भन्ने भुक्ते परिवार सार्वजनिक अवस्थामा विज्ञान गर्नु। विज्ञान अज्ञाताई लागि पुर्याउनुका साथै व्यापार जस्तो घातक रोग निर्माण भएका तर्फ समेत भेप अपरिवर्तन लाग्ने छ।

किन घातक छ भेप?

भेपमा निकोटीन जस्तो नशालु र घातक परार्थ रहेको हुँच। सुरीजाय परार्थमा पाइने निकोटीन आफ्नामा नशालु परार्थ मात्र नभएर निर्भरता सिर्जना गर्ने एडिक्टक तत्त्व परिवर्तन लाग्ने छ। यसमा प्रोप्रेपिलेन गिल्कोल र गिल्सिन समेत मिसाइएको हुँच। क्यान्डरको लागि घातक र बोट बिज्ञानमा विज्ञान रसायनको विवरण लाग्ने छ।

सामाजिक सञ्जालमा चुरोटको लत छुउन्नाने

अचुक औषधी भेप अर्थात इलेक्ट्रिक सिरेट भनेर प्रचार-प्रसार गरेको पाइन्छ। उनीहरूले भेपलाई युन साइड इफेक्ट नभएको, वैज्ञानिक विदेशबाट परिवार गरिएको आवाद भनेर प्रचार गरेको छ। त्यसो त विद्यालय तका विद्यार्थी विहान-बेलुका स्कूल बस परिनी क्रममा भेप तान तल्लीन भएका दृश्यरूप काठमाडौंका गल्लीमा देखिन थालेको छन्। यी घटनाले हामो समाज किशोरीक्षणीय माथि लगानी गर्न चाह्छ। तर, उनीहरूका दैनिक कियाकलापलाई व्यवस्थित गर्न समाजिक मूल्य र मायाता सिकाउने काममा पाल्चि पेको छ भने कुरालाई पुर्षिएको। आफ्नो बच्चालाई भेप प्रयोग गरेको चाल पाउंदा पनि रसायनात्मक वालु खुनै पुर्यिन।

मित्रान्न भएको हुँच। यसी मात्र होइन, फोक्सोमा लाग्ने गम्भीरखालाको रोगका कारक एकोलिन डाइएप्रेटिल र डाइथेलिन न्युकोजे जस्ता घातक रसायन भेपमा राखिएको हुँच। चुरोटको लत छुउन्नानका लागि समेत प्रयोग गर्न सिकिने भनेर प्रचार गरिएको भेपमा शरीरका लागि अति घातक मानिएका चुरोटमा नपाइन पर्दार्थ भनि रहेको हुँच।

यसमा बढी खन्त भएका धातु जस्तै निकेल, टिन, सिसा र क्यान्डिमयम जस्ता धातुका कणसमेत राखिएको हुँच। यी सबै परार्थ समावेश भएको हुँच।

मित्रान्न भएको हुँच। यसी मात्र होइन, फोक्सोमा लाग्ने गम्भीरखालाको रोगका कारक एकोलिन डाइएप्रेटिल र डाइथेलिन न्युकोजे जस्ता घातक रसायन भेपमा राखिएको हुँच। चुरोटको लत छुउन्नानका लागि समेत प्रयोग गर्न सिकिने भनेर प्रचार गरिएको भेपमा शरीरका लागि अति घातक मानिएका चुरोटमा नपाइन पर्दार्थ भनि रहेको हुँच।

यसमा बढी खन्त भएका धातु जस्तै निकेल, टिन, सिसा र क्यान्डिमयम जस्ता धातुका कणसमेत राखिएको हुँच। यी सबै परार्थ समावेश भएको हुँच।

यसमा बढी खन्त भएका धातु जस्तै निकेल, टिन, सिसा र क्यान्डिमयम जस्ता धातुका कणसमेत राखिएको हुँच। यी सबै परार्थ समावेश भएको हुँच।

यसमा बढी खन्त भएका धातु जस्तै निकेल, टिन, सिसा र क्यान्डिमयम जस्ता धातुका कणसमेत राखिएको हुँच। यी सबै परार्थ समावेश भएको हुँच।

यसमा बढी खन्त भएका धातु जस्तै निकेल, टिन, सिसा र क्यान्डिमयम जस्ता धातुका कणसमेत राखिएको हुँच। यी सबै परार्थ समावेश भएको हुँच।

यसमा बढी खन्त भएका धातु जस्तै निकेल, टिन, सिसा र क्यान्डिमयम जस्ता धातुका कणसमेत राखिएको हुँच। यी सबै परार्थ समावेश भएको हुँच।

यसमा बढी खन्त भएका धातु जस्तै निकेल, टिन, सिसा र क्यान्डिमयम जस्ता धातुका कणसमेत राखिएको हुँच। यी सबै परार्थ समावेश भएको हुँच।

यसमा बढी खन्त भएका धातु जस्तै निकेल, टिन, सिसा र क्यान्डिमयम जस्ता धातुका कणसमेत राखिएको हुँच। यी सबै परार्थ समावेश भएको हुँच।

यसमा बढी खन्त भएका धातु जस्तै निकेल, टिन, सिसा र क्यान्डिमयम जस्ता धातुका कणसमेत राखिएको हुँच। यी सबै परार्थ समावेश भएको हुँच।

यसमा बढी खन्त भएका धातु जस्तै निकेल, टिन, सिसा र क्यान्डिमयम जस्ता धातुका कणसमेत राखिएको हुँच। यी सबै परार्थ समावेश भएको हुँच।

यसमा बढी खन्त भएका धातु जस्तै निकेल, टिन, सिसा र क्यान्डिमयम जस्ता धातुका कणसमेत राखिएको हुँच। यी सबै परार्थ समावेश भएको हुँच।

यसमा बढी खन्त भएका धातु जस्तै निकेल, टिन, सिसा र क्यान्डिमयम जस्ता धातुका कणसमेत राखिएको हुँच। यी सबै परार्थ समावेश भएको हुँच।

यसमा बढी खन्त भएका धातु जस्तै निकेल, टिन, सिसा र क्यान्डिमयम जस

